

Geografia
Przedmiotowe zasady oceniania
(gimnazjum, liceum)

I Postanowienia ogólne (dotyczą kształcenia na poziomie podstawowym i rozszerzonym).

1. Ocenie podlegają następujące formy aktywności ucznia:

- a) prace klasowe, sprawdziany, sprawdziany ze znajomości mapy świata i Polski
- b) kartkówki 15 minutowe z trzech ostatnich lekcji
- c) odpowiedzi ustne
- d) prace domowe
- e) udział w konkursach przedmiotowych, olimpiadach, quizach itp.
- f) inne aktywności określone przez nauczyciela.

2. Ocenie podlega stopień opanowania:

a) wiadomości, których zakres wyznacza *Podstawa programowa do geografii* (III i IV etap edukacyjny) oraz program nauczania wybrany przez nauczyciela spośród oferowanych przez wydawnictwa edukacyjne; wymagana jest znajomość mapy oraz wiadomości z wcześniejszych etapów edukacyjnych.

b) umiejętności, które szczegółowo określone zostały w *Podstawie programowej do geografii* (III i IV etap edukacyjny); wymagane są następujące umiejętności: czytanie mapy i wykorzystywanie jej znajomości przy rozwiązywaniu problemów z różnych dziedzin geografii; rozpoznawanie podstawowych skał i minerałów; rozpoznawanie gleb na podstawie profilów glebowych, analiza i interpretacja najważniejszych wykresów geograficznych i statystycznych (np. piramida płci i wieku, nożyce demograficzne), przeliczanie skali mapy odległościowej i dotyczącej powierzchni, interpretacja układu poziomicy na mapie, rozpoznawanie podstawowych odwzorowań kartograficznych; wymagane są umiejętności z wcześniejszych etapów edukacyjnych.

3. Ocenia podlega również:

- a) **wykonywanie zadań domowych**, przy czym dopuszczona jest możliwość dwukrotnego w ciągu semestru niewykonania zadania (nie dotyczy to przygotowań do prac klasowych i sprawdzianów); obowiązkiem ucznia jest zgłoszenie nieodrobienia pracy domowej przed rozpoczęciem lekcji. UWAGA: jeśli brak zadania nie zostanie zgłoszony, uczeń otrzymuje ocenę: *niedostateczną*. Uczeń ma obowiązek donieść brakujące zadanie domowe na następnej godzinie lekcyjnej/ następnego dnia.
- b) **gotowość do wykonywania zadań dodatkowych** takich, które nauczyciel zleca jako nadobowiązkowe

c) udział w olimpiadach konkursach przedmiotowych, olimpiadach, przeglądach itp.

d) udział w zajęciach pozalekcyjnych – kołach przedmiotowych lub ścieżkach regionalnych w gimnazjum. Mogą się na nich pojawiać quizy, z których na życzenie ucznia jest możliwość uzyskania oceny.

II Postanowienia szczegółowe.

1. Uczeń ma obowiązek być przygotowany do lekcji (wyjątek stanowi dłuższa choroba – powyżej jednego tygodnia - lub bardzo poważny przypadek losowy).
2. W razie nieobecności uczeń ma obowiązek na bieżąco uzupełniać wiedzę i umiejętności realizowane na lekcjach.
3. Nauczyciel ma prawo w każdej chwili w czasie zajęć odpytać ucznia z bieżącego materiału, który obejmuje trzy zagadnienia lekcyjne.
4. Ocenę można poprawiać tylko raz po danej pracy klasowej, sprawdzanie czy zapowiedzianej kartkówce Ocena niedostateczna z poprawy nie będzie wpisywana do dziennika lekcyjnego. Obok niepoprawionej przez ucznia oceny niedostatecznej nauczyciel zaznacza, że próba poprawienia została podjęta (nz).
5. Oceny niedostateczne uczeń może poprawić na specjalnych dyżurach nauczyciela w ciągu dwóch tygodni od jej otrzymania. Dyżur odbywa się o stałej, wyznaczonej przez nauczyciela porze, która nie koliduje z innymi zajęciami obowiązkowymi realizowanymi w szkole.
6. Prace klasowe i sprawdziany będą zapowiadane i wpisywane do e-dziennika przynajmniej tydzień wcześniej.
7. Jeżeli podczas sprawdzianu, pracy klasowej, kartkówki zaistnieje sytuacja, że uczeń zostanie przyłapany na niesamodzielnym realizowaniu poleceń (ściągnięcie z własnej ściągki, telefonu komórkowego lub innych urządzeń elektronicznych, odpisywanie od kolegi, rozmowa z kolegą i inne), praca zostanie mu odebrana i otrzyma on ocenę niedostateczną.
8. W przypadku, gdy ucznia nie ma na lekcji, w czasie której pozostali uczniowie piszą sprawdzian, zapowiedzianą kartkówkę lub pracę klasową, jest on zobowiązany napisać pracę zgodnie z procedurą opisaną w punkcie 8.
9. Uczeń poprawia oceny na bieżąco. Nie przewiduje się poprawiania pod koniec semestru (roku szkolnego) ocen niedostatecznych otrzymanych w ciągu semestru (roku szkolnego).
10. Oceny semestralne i końcoworoczna nie są wyliczane jako średnia arytmetyczna ocen cząstkowych.
11. Treści zadań domowych mogą znaleźć się wśród pytań na pracy klasowej.

12. Niektórym pracom klasowym mogą towarzyszyć pytania *quizowe*, których poprawne rozwiązanie może podnieść ocenę uzyskaną przez ucznia z tej pracy klasowej.

13. Podczas nauki w gimnazjum każdy uczeń ma obowiązek przygotować prezentację z zakresu geografii regionalnej.

14. Treści zawarte w pytaniach na sprawdzianach składają się po 50% z zagadnień podstawowych i ponadpodstawowych.

15. W każdym semestrze uczeń ma obowiązek napisać jeden sprawdzian ze znajomości mapy fizycznej lub politycznej (ludnościowej) świata i Polski. Treści wymagane jako podstawowe znajdują się na mapie fizycznej/ politycznej świata w atlasie gimnazjalnym/ licealnym w skali 1:100.000000 oraz na mapie Polki w skali 1:300000.

16. Sprawdzian z mapy w klasie I gimnazjum i I LO poprzedza zawsze sprawdzian próbny bez ocen o identycznym stopniu trudności i szczegółowości obiektów, jak sprawdzian właściwy.

III Przeliczenie punktów na stopnie szkolne:

Wynik w %	Stopień szkolny
100-90	Celujący (6)
89-75	Bardzo dobry (5)
74-67	Dobry (4)
66-50	Dostateczny (3)
49-35	Dopuszczający (2)
<34	Niedostateczny (1)

Nie przewiduje się stosowania znaków+, -.

IV Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny na poziomie podstawowym

GIMNAZJUM

Na ocenę **dopuszczającą** uczeń potrafi:

- zrozumieć podstawowe pojęcia z zakresu nauk geograficznych
- wskazać cztery sfery Ziemi
- dokonać podziału według skali i treści, dokonać podziału znaków umownych
- przeliczać skalę odległościową i wyrażać ją na różne sposoby
- nazwać i scharakteryzować ruchy Ziemi oraz określić ich konsekwencje
- wykonać proste zadania na czas miejscowy i strefowy oraz kąty górowania Słońca w dni charakterystyczne
- wymienić elementy pogody, klimatu, jednostki pomiaru
- określić dla każdego klimatu strefowego wielkość opadów, termikę i nazwać roślinność naturalną
- omówić ruchy wody morskiej
- wytyczyć dział wodny
- wskazać typy ujęć rzecznych, elementy doliny rzecznej
- omówić trzy formy współczesnego Zlodowacenia Ziemi
- rozpoznać struktury geologiczne: zaburzone, ciągłe i nieciągłe
- omówić genezę skał magmowych i przeobrażonych
- czytać tabelę stratygraficzną dziejów Ziemi
- rozróżnić góry stare, młode i je wskazać
- rozróżnić glebę strefową i astrefową
- wymienić i ocenić żyzność głównych typów gleb
- omówić rozmieszczenie ludności, rasy człowieka i główne religie
- wskazać zasięg głównych regionów ekonomicznych świata, np. Bliski Wschód, Azja Centralna, Czarna Afryka, Ameryka Łacińska
- wymienić państwa Europy i ich stolice
- przyporządkować do pasów rzeźby ukształtowanie Polski
- wskazać lokalizacje głównych krain geograficznych Polski
- scharakteryzować rzeźbę powierzchni Polski
- mówić obszary staro- i młodoglacjalnych
- wymienić główne cechy przejściowego klimatu Polski

- omówić cechy sieci rzecznej Polski, genezę i rozmieszczenie polskich jezior oraz podać podstawowe informacje o Bałtyku
- wskazać na mapie polskie parki narodowe
- omówić podział administracyjny Polski
- wymienić miasta Polski >50.000 mieszkańców
- wymienić mniejszości narodowe żyjące w Polsce
- wyjaśnić udział rolnictwa w PKB
- wymienić główne rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane w Polsce
- wymienić głównych partnerów gospodarczych Polski.

Na ocenę **dostateczną** uczeń potrafi to, co na ocenę **dopuszczającą**, a ponadto:

- nazwań nauki o czterech sferach Ziemi
- wykazać się nauk tworzących geografii ekonomiczną
- określić współrzędne geograficzne punktów i obszarów
- porównać zewnętrzne i wewnętrzne planety Układu Słonecznego
- wyjaśnić zasady kalendarza juliańskiego i gregoriańskiego
- wymienić warstwy atmosfery i omówić jej skład chemiczny
- omówić rozkład ciśnienia na Ziemi
- omówić podstawowe typy chmur
- objaśnić mały i duży obieg wody w przyrodzie
- wymienić genetyczne typy mórz, scharakteryzować ich termikę i chemizm
- przedstawić genetyczne typy jezior na Ziemi
- omówić przebieg zanikania jezior
- omówić trzy formy współczesnego Zlodowacenia Ziemi
- scharakteryzować litosferę, płaszcz i jądro Ziemi
- omówić podział procesów rzeźbotwórczych
- wymienić i omówić orogenezy, wulkanizm, procesy sejsmiczne i ruchy kontynentów
- dokonywać podstawowych przeliczeń demograficznych
- odczytać prognozę demograficzną dla świata i poszczególnych kontynentów
- przedstawić miary biedy i bogactwa
- wskazać na mapie i podać najważniejsze cechy gospodarki: Niemcy, kraje nordyckie, Włoch, Francji, Rosji, Arabii Saudyjskiej, Indii, Japonii, Korei

Południowej, USA, Kanady, Brazylii, Chile, Argentyny, Australii

- omówić matematyczne, hydrologiczne, polityczne, geologiczne i komunikacyjne położenie Polski
- wskazać rozmieszczenie głównych surowców mineralnych Polski
- omówić rozmieszczenie głównych typów gleb w Polsce
- scharakteryzować liczbę ludności Polski, jej rozmieszczenie, strukturę płci i wieku, wykształcenia i zatrudnienia
- wymienić główne gałęzie przemysłu, reprezentatywne ośrodki przemysłowe, główne okręgi przemysłowe w Polsce
- omówić podział transportu w Polsce, wady i zalety każdego z rodzajów transportu.

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dostateczną**, a ponadto:

- obliczyć skalę kwadratową
- omówić cztery metody jakościowe i ilościowe przedstawiania zjawisk na mapach
- wyjaśnić wpływ Słońca na procesy na Ziemi
- obliczyć położenie na podstawie daty i kąta górowania Słońca
- przeliczyć jednostki długości i powierzchni
- wyjaśnić problem efektu cieplarnianego i dziury ozonowej, wskazać metody walki z nimi
- określić funkcje poszczególnych składników powietrza
- wykonać podstawowe przeliczenia meteorologiczne dotyczące wiatru, ciśnienia, temperatury
- omówić masy i fronty atmosferyczne oraz ich ruch
- scharakteryzować klimaty astrefowe: górski i monsunowy
- wskazać powiązania pomiędzy ruchami wody morskiej a zjawiskami astronomicznymi, fizycznymi i pogodowymi
- nazwać i uzasadnić ustroje rzeczne w różnych częściach świata
- objaśnić zagadnienie linii wiecznego śniegu i wskazać jej uwarunkowania
- rozróżnić różne typy lodowców górskich
- objaśnić wpływ gorącego jądra na powierzchnię Ziemi
- wskazać metody datowania skał
- wymienić genetyczne typy gór na Ziemi

- scharakteryzować ery i okresy w dziejach Ziemi
- wymienić typy wybrzeży morskich na świecie i je zlokalizować
- zlokalizować obszary sejsmiczne, asejsmiczne, najaktywniejsze wulkany
- wyjaśnić pojęcie *pacyficzny pierścień ognia*
- wymienić bariery osadnicze oraz je omówić na wybranych przykładach
- wskazać fazy urbanizacji i problemy miast w krajach bogatych i krajach Trzeciego Świata
- omówić pozycję Polski na tle światowych problemów ludnościowych
- wskazać związek poziomu rozwoju ze strukturą gospodarki, urbanizacją, analfabetyzmem, długością życia
- znaleźć ciekawostki gospodarcze o krajach poszczególnych kontynentów i je zaprezentować oraz wykorzystać
- scharakteryzować działalność głównych organizacji politycznych (ONZ, EU), wojskowych (NATO), i ekonomicznych (NAFTA) świata
- scharakteryzować sytuację polityczną i gospodarczą Polski
- powiązać pogodę w Polsce z wpływami określonych mas powietrza
- wskazać wpływ rzeźby na procesy glebowe, działalność człowieka
- wymienić wody termalne i mineralne Polski
- wskazać główne uzdrowiska w Polsce
- wyjaśnić pojęcie *bilans wodny Polski*
- przedstawić problemy degradacji wód, powietrza i gleb w Polsce
- scharakteryzować reprezentatywne dla danego pasa rzeźby polskie parki narodowe
- objaśnić współczesne procesy migracyjne, ich przyczyny i skutki
- przedstawić prognozę demograficzną dla Polski do roku 2050
- uzasadnić różnice w gęstości zatrudnienia
- omówić zjawisko bezrobocia i metody walki z nim
- przedstawić restrukturyzację przemysłu.

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dobrą**, a ponadto:

- wyjaśnić związki przyczynowo-skutkowe między zjawiskami w środowisku przyrodniczym
- wyjaśnić genezę i wielkości zniekształceń na siatkach kartograficznych
- zastosować metody kartograficzne rozpoznane na mapach

- przedstawić genezę Wszechświata i omówić jego rozwój
- przedstawić historię poznawania kształtu, wymiarów Ziemi
- rozwiązać zadania z wykorzystaniem linii zmiany daty
- czytać mapę pogody
- uzasadnić wpływ głównych czynników klimatotwórczych na Ziemi
- omówić wpływ klimatów, rzeźby, podłoża na obieg wody
- uzasadnić różnice termiki i chemizmu we Wszechocenie
- przedstawić genezę obszarów podmokłych, ich typy i znaczenie przyrodnicze
- wskazać zależność wód podziemnych od zjawisk geologicznych i klimatycznych
- objaśnić izostazję wewnątrz Ziemi
- wyjaśnić zagadnienie orogenezy i odmładzania gór
- uzasadnić przebieg procesy egzogenicznego warunkami geologicznymi, wodnymi i klimatycznymi
- objaśnić obieg energii i skał w przyrodzie
- wskazać wpływ izostazji, procesów sejsmicznych i wulkanicznych na inne części przyrody i funkcjonowanie człowieka
- wskazać uwarunkowania procesu glebotwórczego, rozumie erozyjne zagrożenia dla gleb świata
- wskazać wpływ klimatu, wykształcenia, dominującej religii na procesy demograficzne
- wskazać uwarunkowania surowcowe dla gospodarek wymienionych w nawiasie państw (Niemcy, kraje nordyckie, Włochy, Francja, Rosja, Arabia Saudyjska, Indie, Japonia, Korea Południowa, USA, Kanada, Brazylia, Chile, Argentyna, Australia)
- wskazać szanse rozwojowe oraz zagrożenia dla gospodarek wymienionych w nawiasie państw (Niemcy, kraje nordyckie, Włochy, Francja, Rosja, Arabia Saudyjska, Indie, Japonia, Korea Południowa, USA, Kanada, Brazylia, Chile, Argentyna, Australia)
- przedstawić bilans surowcowy Polski i głównych dostawców
- uzasadnić różnice w przebiegu izoterm, rozkłady opadów między regionami Polski
- porównać wybrane gałęzie do przemysłu tzw. Starej UE
- wskazać współczesne zmiany w transporcie i cywilizacyjną funkcję transportu

- rozpoznać związek pomiędzy rozwojem rolnictwa a rozmieszczeniem gleb i ich jakością glebami
- omówić uwarunkowania przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa.

Na ocenę **celującą** uczeń potrafi to, co na ocenę **bardzo dobrą**, a ponadto:

- prezentując swoje poglądy, umiejętnie posługiwać się wiedzą spoza programu szkolnego
- formułować wnioski dojrzałe, wnikliwe
- stawiać hipotezy badawcze
- polemizować, by obronić swoje stanowisko, szukając wciąż nowych argumentów.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który uzyskał tytuł finalisty/ laureata Wojewódzkiego Konkursu z Geografii.

LICEUM

Na ocenę **dopuszczającą** uczeń potrafi:

- posługiwać się podstawowymi pojęciami z zakresu nauk geograficznych
- wymienić państwa Europy, ich stolice i terytoria zależne
- wskazać regiony konfliktów zbrojnych na świecie
- opisać przebieg dekolonizacji świata i wskazać współczesne przejawy neokolonializmu
- wyjaśnić pojęcia związane z ruchem naturalnym ludności
- wymienić języki europejskie należące do rodziny indo- europejskiej
- omówić rozmieszczenie głównych religii monoteistycznych świata
- omówić fazy urbanizacji
- omówić typy migracji
- omówić typy rolnictwa na świecie
- dokonać podziału roślin uprawnych
- zdefiniować pojęcia głodu i niedożywienia
- wskazać definiuje głód i niedożywienie, wskazać te obszary dotknięte tymi zjawiskami.

Na ocenę **dostateczną** uczeń potrafi to, co na ocenę **dopuszczającą**, a ponadto:

- podać liczbę ludności świata
- omówić rozmieszczenie ludności świata
- podać liczebność ras człowieka
- omówić rozmieszczenie ras człowieka na świecie
- wymienić języki europejskie nienależące do rodziny indo- europejskiej
- przeprowadzić podstawowe obliczenia demograficzne dotyczące przyrostu naturalnego i rzeczywistego
- wskazać istotę głównych konfliktów międzynarodowych i wojen domowych na świecie
- wskazać światowy zasięg organizacji terrorystycznych
- określić genezę wojen narkotykowych
- wskazać uwarunkowania przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rolnictwa
- omówić rozmieszczenie głównych upraw i hodowli trzody chlewnej i bydła
- omówić podział transportu
- wskazać rolę transportu w rozwoju gospodarki
- wskazać wady i zalety głównych rodzajów transportu
- przedstawić rozmieszczenie głównych surowców mineralnych świata
- omówić strukturę gałęziową przemysłu i udział przemysłu w PKB
- wskazać główne miary biedy i bogactwa.

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dostateczną**, a ponadto:

- przywołać główne zmiany terytorialne oraz zmiany stolic krajów
- dokonać analizy wpływu procesów demograficznych na klimat, rolnictwo, gospodarkę wodną i światowy podział dóbr
- omówić prognozę demograficzną dla świata
- wyjaśnić skutki starzenia się i wymierania społeczności Europy i Polski
- wymienić religie politeistyczne
- wskazać pozaeuropejskie rodziny językowe
- wyjaśnić pojęcie urbanizacji pozornej i problemy z niej wynikające w Trzecim Świecie
- dokonać analizy udziału rolnictwa w PKB państw o różnym poziomie rozwoju

- objaśnić problem rolnictwa ekologicznego, zasady tzw. *zielonej rewolucji*
- wskazać przyczyny głodu niewynikające z rolnictwa
- ocenić sieć transportu Polski na tle Europy
- wymienić główne okręgi przemysłowe świata
- omówić problem globalizacji, ale także reindustrializacji.

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę **dobrą**, a ponadto:

- omówić liczbowy rozwój ludzkości od neolitu do czasów obecnych
- ocenić stan rolnictwa Polski na tle Europy
- wskazać zależności pomiędzy problemami rolnictwa, demografii i geopolityki
- wskazać związek transportu z rozmieszczeniem ludności i inwestycjami.

Na ocenę **celującą** uczeń potrafi to, co na ocenę **bardzo dobrą**, a ponadto:

- prezentując swoje poglądy, umiejętnie potrafi posługiwać się wiedzą spoza programu szkolnego
- formułować wnioski dojrzałe, wnikliwe
- stawiać hipotezy badawcze
- polemizować, by obronić swoje stanowisko, szukając wciąż nowych argumentów.

Ocenę **celującą** otrzymuje również uczeń, który uzyskał tytuł finalisty/ laureata Olimpiady Geograficznej

6.Ocenianie uczniów z trudnościami w nauce.

Uczniowie posiadający opinię (orzeczenie) poradni psychologicznej)są oceniani wg tych samych zasad, ale otrzymują zadania o mniejszym stopniu trudności. Dostosowania te są uzależnione od orzeczenia przedstawionego przez ucznia.

Ponadto uwzględniamy przy ocenianiu uczniów indywidualne wytyczne zapisane w poszczególnych opiniach (np. wolne tempo pracy – więcej czasu na sprawdzianach).

VI Warunki uzyskiwania oceny końcowo rocznej, wyższej niż przewidywana.

Warunki i tryb uzyskiwania wyższej niż przewidywana oceny końcoworocznej z geografii ustala WZO.